SALA DE LECTURĂ

Proletari din toate țările, uniți-vă!

amfiteatru

★ REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ EDITATĂ DE UNIUNEA ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

NUMĂR SPECIAL DE ANUL NOU
Supliment bogat ilustrat

DECEMBRIE 1968 ● ANUL III 36

apare lunar ● prețul 1 leu

CORNELIU VADIM TUDOR

ELEGIE DIN ȚARA ICOANELOR PE STICLĂ

Ni-i binecuvîntat pămîntul !
Puneti genunchiul drept, și cel stîng,
și cel al hotarelor frunții, pe marginea piinii...
Puneți-vă tîmpla, și sensul de-a fi pe marginea sîngelui nostru,
jumătate sămînță, jumătate pămînt, și sînge, ce-a mai rămas.
...Scoboară o moară la măduva apei,
nisipul se sfarămă-n pumnii acești —
tăcerea ! de-atîta tăcere se-aude
departe, cum țipă oceanele-n pești....

Aici, la gleznele lumii, în Dacia sfîntă,
Să tragem, prieteni, o brazdă de lacrămi,
E ultimul meu cuvînt, lîngă groapa cu inimi, ultimul meu cuvînt, înainte de viață.

REZULTATUL CONCURSULUI DE CARICATURI

ANTIILUZIONISMUL

PUNCTE DE VEDERE

MUZICA UȘOARĂ

ITALIA
ATMOSFERĂ TEATRALĂ

CRIZA DE PUBLIC

TEATRUL FOLCLORIC

ECHILIBRU ȘI ORIGINALITATE

GENERAȚIA CARE A AȘTEPTAT PREA MULT

OPINII ALE SCRIITORILOR ECRANIZAȚI

Umor italian

Umor hispanic

desen de MIHAI GHEORGHE

1968

Sfîrșitul unui an presupune întotdeauna un bilanț și o privire oarecum melancolică, întoarsă spre ultimul ciclu de viață și, dacă acest ciclu a fost fericit, atunci sentimentul trecerii timpului se transformă într-un fel de duioșie revărsată asupra noastră, ca și cum ne-am mărturisi singuri. E adevărat, ne-am depărtat de copilărie cu încă un an, dar cu încă un an ne-am apropiat de pilpîirea ideală spre care mergem, nimic nu se pierde, totul se transformă, noi ne transformăm în oameni maturi, în oameni bătrîni, lumea în care trăim se transformă într-o lume mai bună, și e destul atîta pentru a ști că timpul nu a trecut în zadar.

Anul 1968 nu a trecut în zadar.

Prin ceea ce a făcut bine și prin ceea ce a făcut rău pe diferitele meridiane și paralele ale rotundei noastre planete, sau mai departe, în spațiu, rotindu-se în jurul ei, anul 1968 va rămîne subliniat în complicata istorie contemporană a lumii. A fost un an fără vocația anonimatului, i-a plăcut să se vorbească — și se va vorbi despre el —, un an contradictoriu și controversat pe toate planurile posibile. Este anul celor 92 de inimi omenești mutate dintr-un piept într-altul, dincolo de orice bariere de rasă, de sex sau de vîrstă (trupurile omenești își mai dăduseră și înainte, unul altuia, ajutor pe mesele de operație, dar acum, în acest an, am înțeles că însăși viața poate fi trecută, într-un fel de fantastică ștafetă, de la om la om). Este anul Olimpiadei din Mexic, unde același corp uman s-a dovedit în stare să înfrîngă altitudinea, presiunea atmosferică și propriile recorduri anterioare și să demonstreze încă o dată puterea voinței sale, practic nelimitate. Este anul înconjurării planetei într-o călătorie egală în distanță cu înconjurul lunii, și cine știe dacă, la ora apariției acestor rînduri, adevăratul înconjur al lunii de către primi trei pămînteni nu va fi de domeniul trecutului. Este anul mișcărilor studențești fără precedent, oriunde s-ar fi desfășurat, în Franța sau Italia, sau în Anglia, sau în Germania, sau în Mexic, sau în Brazilia. Este anul grevelor muncitorești puternice, generale, capabile să imobilizeze nu numai economia, dar și cele mai elementare activități sociale. Este anul sutelor de mii de morți ai Biafrei, anul cutremurelor din Sicilia și Iran, anul tratativelor americano-vietnameze, cu speranța păcii și dreptății pentru greu încercatul popor vietnamez. Este anul unor fantastice eliberări și traumatisme în chiar inima Europei. În coloanele ziarelor lumii și în conștiința publică, scris alături de numele profesorului Barnard, sau de cel al filozofului Marcuse, memorabilul nume al anului pe care îl încheiem a însemnat de fiecare dată un punct de răscruce, de meditație și de înaintare spre nou.

În acest vîrtej al istoriei contemporane numit **Anul 1968,** în această Europă mai mult decît oricînd contradictorie, România a însemnat însăși ideea de echilibru. Pentru noi, 1968 reprezintă un an al înțelepciunii ridicate la rang politic, al legăturilor strînse cu tot mai multe state, al suveranității vii. Pentru noi, 1968 reprezintă noua lege a învățămîntului și noul cod penal, noi uzine date în folosință, noua împărțire administrativ-teritorială a țării. Pentru noi, 1968 reprezintă împlinirea unei jumătăți de secol de la unirea Transilvaniei cu Țara. Pentru noi, 1968 reprezintă o unitate fără precedent între partid și popor, o împletire nemaiatinsă între politica partidului și aspirațiile poporului. Pentru noi, ca și pentru întreaga planetă, 1968 a însemnat o serioasă verificare a convingerilor și forțelor.

Anul care vine îl vom primi, tradițional, cu paharele pline, urîndu-i să preia tot ce părintele său a adus înălțător sufletelor noastre, toată dorința de libertate a popoarelor, toată setea de fericire a oamenilor, idealuri care— indiferent ce s-ar putea întîmpla pe scoarța răcită a planetei — vor rămîne la fel de fierbinți.

În noaptea de răscruce, cînd timpul se va opri pentru o clipă în loc, trosnind festiv din încheieturi, să ne dorim împlinirea tuturor acestor idealuri. Important este ca acest gest să fie făcut cu conștiința clară a reliefului anului străbătut, pentru că numai orizonturile bine limpezite pot sprijini speranța și voința.

Să toastăm, deci, pentru tot ce e clar și sincer, pentru frumusețea vorbelor răspicate, pentru zîmbetul cu toți dinții. Să ciocnim paharul pentru tot ce am realizat, pentru rotunjimea dramatică a anului trecut, pentru pacea și prosperitatea pămîntului și apelor. Și să sorbim paharul pentru ca, rămînînd la fel de bine conturate, evenimentele care la viitorul revelion vor fi devenit amintiri, să fi fost, cît mai multe din ele, neuitat de frumoase.

Într-o lume care-și caută atît de înfrigurat profilul, a îmbina claritatea cu progresul este tot ce ne putem dori.

Să ridicăm, așadar, paharul — să toastăm, să ciocnim și să-l sorbim — de trei ori cu gîndul la acest viitor.

LA MULȚI ANI !

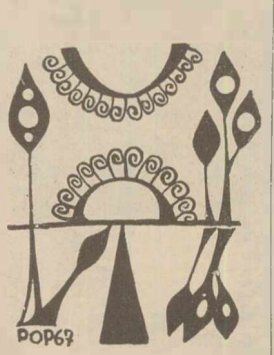
AMFITEATRU

asterisc

Redeschidem cu acest număr rubrica noastră de note critice, după o perioadă de tăcere în care am putut verifica nu numai justețea dar chiar și eficacitatea unor puncte de vedere susținute de noi mai demult.
Înregistrînd cu satisfacție dispariția unor manifestări negative asupra cărora s-a concentrat „tirul" nostru îndelungat și sistematic, vom începe prin a semnala cîteva importante contribuții la înnoirea peisajului nostru revuistic și creșterea valorii lui reprezentative.
Iar ceea ce se cuvine remarcat și subliniat în primul rînd este instaurarea unui climat literar autentic, propice unor dezbateri principiale și unei selecții riguroase a valorilor.
Acest climat prețios revista noastră se va strădui să-l întrețină și să-l apere în continuare, chiar dacă pentru aceasta va fi nevoie nu numai de critici înțelegătoare, dar și de negații categorice.
Vom continua să promovăm inițiativele tinerilor, pe care le vom încuraja chiar și atunci cînd reprezintă doar o promisiune de valoare, dar vom respinge fără concesii veleitățile unor debuturi întîmplătoare, ca și non-valorile de tot felul, independent de condițiile extrinsece domeniului în care se manifestă, independent de vîrsta sau reputația autorilor.
Atrăgînd atenția asupra deschiderii largi a acestei rubrici — ca și a întregii reviste — către toate domeniile vieții noastre cultural-artistice (nu numai literară și nu numai bucureșteană) adresăm încă o dată cititorilor noștri studenți invitația expresă de a face să crească interesul acestei pagini prin exprimarea opiniei lor directe referitoare la o anumită operă, o anumită reprezentație, o anumită părere critică. Avem convingerea că ochiul lor proaspăt, luciditatea tinerească, prețul lor pentru tot ceea ce înseamnă prejudecată și convenție, vor aduce în cîmpul discuțiilor profesionale (și profesionalizate de atîtea ori), un reviriment necesar. Cu acest program asteriscul reintră în acțiune.

Un eveniment

De cîte ori mă apropii de textul lui Constantin Noica, culeș sub titlul „Viață și societate în rostirea românească" din paginile „României literare", simt nevoia să evoc ritualul cu care cei vechi (pentru noi) îi citeau pe cei mai vechi decît ei.
Fie și numai prin solemnitatea unei anumite dispoziții interioare sau, în primul rînd, astfel, ar trebui subliniat și sărbătorit acest eveniment intelectual, oferit nouă ca un dar minunat în fiecare săptămînă cu o periodicitate ea însăși neverosimilă.
Ne aflăm în fața unui act de o inegalabilă distincție sufletească și de o excepțională valoare, din care cunoaștem destule secvențe pentru a dori și aștepta cu nerăbdare conturele definitive ale unei „cărți de căpătîi" pentru cultura română.
Încercarea lui C. Noica tinde să pună în evidență o viziune a lumii așa cum o păstrează tradiția unei limbi. Nu o dată gîndirea românească s-a lansat în asemenea eforturi de imaginație și profunzime, obligată fiind să recompună din vestigii rare o istorie sau din ecouri orale o cultură.

Vasile Pârvan a construit *Getica*, Iorga și Călinescu au făcut din folclor o etapă a literaturii române. C. Noica are inițiativa originală de a întreprinde *o exegeză a limbii române*, animată de ideea că în înseși încrengăturile cuvintelor românești se ascunde o filozofie și că această filozofie are ceva de spus lumii întregi. Pentru el limba este creație, valoare, nu instrument neutru de comunicare, mai exact spus, el acordă unor expresii idiomatice ce pot părea întîmplătoare demnitatea de limbaj filozofic. Latențele unui asemenea limbaj încearcă să le *actualizeze* prin comentariul său, refuzînd pentru aceasta raporturile mecanice ale gramaticii și căutînd rațiuni adînci în istoria unui cuvînt, retrăind drama opțiunii terminologice din perioadele de formație, deschizînd dedesubtul silabelor un abis de sensuri și virtualități.
Descoperirea semnificațiilor unei mentalități implicite, obscure, ce nu îndrăznea să poarte numele de concepție, are rostul de a „fixa" o anumită evoluție, de a o sustrage hazardului. Așa, de pildă, C. Noica dă autoritate de lege (adică sens de o ametitoare adîncime) acelei întîmplări care a făcut ca pentru *nu* să existe în limba noastră ceea ce dicționarele înregistrează simplu, sec și superficial a fi sinonimul lui — *ba*. Exegeza lui C. Noica are darul să *așeze* valorile semantice ale limbii, pentru a rămîne încrezători și optimiști și a nu spune că *le reașează* într-o structură surprinzătoare, care e propria sa „rostire".
Ceea ce trebuie remarcat, însă, este proba de generozitate și modestie a autorului, care face totul pentru ca intervențiile sale să rămînă inaparente, refuzînd să lase impresia că un filozof gîndește un limbaj, ci, dimpotrivă, pe aceea — foarte modernă — că limbajul însuși gîndește pentru un filozof. Iar acest limbaj tulburător nu este altul decît limba noastră românească.
Justificarea foarte înaltă dată de încercarea lui C. Noica acelei uitări de sine care se cheamă patriotism nici nu mai are nevoie să fie pusă în lumină. Finalul unui moment din acest neasemuit „divan al unui înțelept cu limba română" sună astfel: „Sub alte ceruri se cuvine să gîndești, sub cerul lumii tale să visezi"

MIRCEA MARTIN

Diletantism primejdios

Revista de Filozofie nr. 10/1968 publică sub semnatura Sultanei Sută-Selejan un articol de reconsiderare literară (!!) intitulat, cu surle și trîmbițe, **Umanismul și patriotismul în publicistica lui Mihai Eminescu.** Recunoaștem că ideea cercetării activității publicistice a poetului este întru totul salutară, recunoaștem că, deseori articolul face observații juste, dar mai presus de toate recunoaștem în textul acesta un fel de a scrie și a gîndi, care, în naivitatea noastră incoruptibilă, credeam a fi dispărut. Autoarea are frumosul talent de a comenta textele eminesciene chiar cu propria lor literă. Zice Eminescu: „Condiția civilizației statului este civilizația economică... Calitățile morale ale unui popor atîrnă... de la starea sa economică", zice și S.S.S., comentînd cu subtilitate dificila frază a poetului: „Pe bună dreptate, el a considerat că temelia obiectivă a fericirii și libertății omului și a umanității o constituie bunăstarea economică". Și tot astfel pe vreo 12 pagini de revistă. În plus, cercetătoarea descoperă niște adevăruri pe care, citindu-le, avem dreptul, chiar datoria, de a-i mulțumi pentru șansa ce ne-a dat-o de a nu muri proști. Iată-le pe cele mai tulburătoare: „Opera publicistică a poetului este **complexă și contradictorie**"... „Începutul activității sale publicistice stă sub semnul preocupării pentru **binele patriei sale și progresul întregii umanități**"... „Mihai Eminescu a aspirat în mod ferm spre **fericirea omului și a umanității, spre manifestarea deplină și multilaterală a personalității umane**"... „Eminescu a militat pentru **o politică externă de bună vecinătate** cu toate țările înconjurătoare, pentru **relații pașnice** cu toate țările lumii" (sublinierile nu ne aparțin, din fericire).
Am lăsat la urmă, pentru deliciul complet al cititorului, cele două descoperiri, de-a dreptul revoluționare, din articolul distinsei S.S.S.
Prima are orgoliul secret de a concura, în ciuda concentrării ei, la patru rînduri, circa 30 de tomuri groase ale unor G. Călinescu, Perpessicius, I. Negoițescu etc., etc., propunînd, cu îndrăzneală de subsol, o viziune, vorba poetului, „dureros de dulce": „Întreaga operă a lui Mihai Eminescu — **atît cea poetică** (s.n) cît și proza social-politică — constituie o dovadă grăitoare a **atitudinii sale militante** față de frămîntările epocii, față de marile probleme sociale și politice aflate la ordinea zilei pe plan național și internațional". Cealaltă descoperire vizează, nici mai mult nici mai puțin, **originalitatea** (s.n.) publicisticii lui Eminescu — cît se poate de **sui-generis** văzută — și formularea ei ceva mai lungă e absolut convingătoare: „...publicistica lui Mihai Eminescu aduce o **notă originală** prin consecvența cu care apără o serie de valori autentice — adevărul și umanismul, încrederea în geniul, vitalitatea și viitorul poporului român, respectul tuturor naționalităților, patriotismul, tăria de caracter etc. —, prin virulența cu care demască relele ale societății timpului său, prin efortul neobosit de a găsi măsura justă între..." ș.a.m.d., ș.a.m.d.
Revenind la tonul serios, nu diletantismul suav al autoarei ne-a sugerat aceste rînduri, ci faptul, aproape incredibil, că ea publică într-o revistă de filozofie. Așadar, diletantismul devine primejdios.

PETRE CORNU

Din nou despre filmele studenților

În anii trecuți ajungeam cu greu să vedem filmele studenților-regizori. Cîteva aprobări verbale, cîteva semnături și o sală încuiată cu grijă, pentru ca nu cumva să mai pătrundă și altcineva, în afară de cei ce îndeplineau toate formalitățile... Apoi se mai făcea și o selecție. Pentru o parte din ziariști — o parte din filme; pentru alții — o altă parte, iar criteriile alegerii erau cu strășnicie învăluite în mister.
Acum s-au făcut progrese. Filmele au putut fi vizionate, și încă de mai multe ori.
Ne întrebăm însă, de ce nu se încearcă o formulă de a se face cunoscute aceste scurt-metraje și publicului larg, (mai ales că scurt-metrajul artistic este trecut în planurile studioului „Al. Sahia", la vitregita rubrică „Experimente").
O seară la „Casa Studentilor". o alta la Cinematecă și de ce nu? chiar în programele normale ale cinematografelor. Poate că devenind o completare obișnuită, filmele studenților regizori ar contribui prin modalitățile lor expresiv-moderne la educarea spectatorilor, la deschiderea gustului lor în fața filmului de idei. În plus, ele ar putea furniza și niște fonduri suplimentare I.A.T.C.-ului.
Toată lumea ar avea de cîștigat. Atunci de ce ne împiedicăm de inexistența unei formule birocratice? Poate că totuși asta ar păgubi pe cineva. Da. ar păgubi lipsa de inițiativă.

MARIUS IONESCU

Debutul unui trio

La sfîrșitul lunii octombrie sala Studio a Ateneului a găzduit debutul unei noi formații camerale a Conservatorului C. Porumbescu: **Trio**-ul format din Luminița Ghencea (pian), Al. Gavrilovici (vioară) și Iosif Calef (violoncel). Într-adevăr, concertul poate fi considerat ca **un veritabil debut**, nu numai pentru că era destinat a deschide ciclul de concerte „Tinerii interpreți pe scenele Filarmonicii" — inițiativă valoroasă, care nu va întîrzia să-și arate roadele, dacă priceperea și dorința reală de a sprijini talentele tinere vor contribui la realizarea ei —, ci mai ales pentru că nivelul său de realizare artistică a fost notabil.

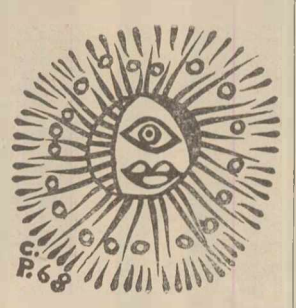
ȘT. BLANARU

Caleidoscop la Casa studenților

● Teatrul de cafenea își îmbogățește repertoriul cu piesa „Colonia-penitenciară", dramatizare după Kafka în regia lui Dan Micu. Un experiment care se dovedește a fi o confuzie, un hibrid din setea de nou a regizorului, rău înțeleasă, în care actorii nu se regăsesc pe ei înșiși, apelînd tot mai des la spectatori prin procedee neavenite.

● Inițiatorul și conducătorului Pop-clubului, inaugurat recent, dar care și-a făcut deja numeroși adepți, Camil Petrescu, a declarat: „Dacă clubul-Pop reprezintă ceva, e pentru că înainte de toate i-am simțit nevoia, noi tinerii încercînd, peste o anumită lipsă de înțelegere, un mijloc de apropiere, de cunoaștere, care să corespundă năzuințelor comune. Intențiile pot fi frumoase, dar munca noastră devine pionierat atunci cînd apar barierele de ordin extraprofesional, cînd spectacolele Folk sînt atît de rare, cînd sîntem obligați să limităm numărul membrilor (lipsa de cultură muzicală se face simțită la modul grosolan), cînd..., deși am descoperit reale talente puțin cunoscute de public, precum Mișu Munteanu și Mircea Florian (chitară și muzicuță),

deși „topul" nostru cuprinde ultimele noutăți sosite în țară și ne apropiem de un stil propriu. Peste treizeci de ani vom fi bătrîni și muzica aceasta, renegată astăzi, va deveni „clasică" ca tangoul de pildă. Dar de ce să așteptăm atît?"

● Expoziția colectivă de pictură deschisă la Casa studenților cuprinde atitudini și stiluri diverse în lucrări originale semnate de Spirescu Gheorghe, Vișan Octavian, precum și ale mult frămîntatei Paula Ribariu (expoziția sa a fost viu comentată anul trecut) al cărei sfîșietor sentiment al înstrăinării creează universului simbolic acea forță de sugestie ce depășește cadrul initial.

● Student-club, sîmbătă seara. În mijlocul unui auditoriu dacă nu receptiv cel puțin entuziast, actorul Ion Caramitru propune un joc în care poza teatrală și revolta afișată transformă credința în paradă și ura în mimetism. Atmosfera cețoasă de cafenea amplifică confuzia, banalitatea devine vibrantă, inventînd elanuri obosite, iar scepticismul este o stare firezie.

● Tot la Student-club, Gigi Stana prezintă un spectacol de pantomimă, care deși încearcă noi modalități de expresie, rămîne tributar modelelor cunoscute nefiltrate însă, „lipite" cel mai adesea într-un context străin. O avalanșă de gesturi și manifestări dezlănțuite vizînd naturalismul, goana după momentele tari menite să înlăture un eventual neinteres, va urmări mișcarea pînă la dezintegrare, alimentată de lipsa unei viziuni precise.

ȘERBAN ONIGA

Teatrul tînăr

Aflîndu-se între frați și surori, care mai de care mai de soi, nu intră în atenția nimănui. Nici pe poarta cea mare, nici printre șipcile gardului multe și dese pe metru liniar.
Unii dintre frații neajutoratului sînt mari, pluvioși și fluviali, alții scurți, caustici, sfîrșindu-și destul de repede petecul de hîrtie pe care se lăfăie, nemaivorbind de surori, unele smintite, zbînțuindu-se deasupra tuturor și a realismului, altele uzate, ridate, cele mai noi ușor somnambule, dar lesne alertizabile din semnificație direct în teorie. Avînd defectul adineauri menționat, unii îi spun capsoman, alții — cît de cît respectuoși — îl numesc căpos, cei de care el are nevoie nu-l bagă în seamă, în timp ce el însuși nu se vrea decît cap de afiș și se încăpățînează să existe! În ciuda tuturor și, mai ales, a nepăsării. În fine, e foarte bucuros de asemenea rudenii dar nu pricepe vitregia soartei lui... Soarta teatrului tînăr... Pînă una-alta, scris! Despre cel jucat, nu mai vorbim!
Dacă vor apare edituri — și mai mari și mai mici — de ce nu se pune cel puțin întrebarea: dar o editură a textului dramatic nu e necesară? Dacă se vor înființa reviste, și mai bune și chiar foarte bune, de ce să fie obligat redactorul șef să ofteze îndelung în fața unei piese bune de publicat și să exclame de-a dreptul și justificat tragic: S-a dus naibii spațiul pentru 30 de poezii și 4 proze!, cînd poate apare o revistă în exclusivitate dedicată teatrului?
Și dacă e să facem o treabă bună, s-o ducem pînă la capăt.
Și iarăși repet:
Dacă o fi să fie (cum s-a zis și cum am zis) de ce redactorul șef al acestei reviste (sau al alteia? — sugerez eu) să nu aibă la dispoziție o sală de teatru de patruzeci de locuri, care să monteze textele alese pentru publicat în numărul viitor?
Și acum să trecem la propuneri organizatorice:
1) Sala de 40 de locuri va fi socotită drept una din sălile sediului redacției.
2) Revista să fie lunară și deschisă tinerilor.
3) Să fie publicate 2—3 piese (scurte, medii și lungi), piese care au fost jucate pînă în ziua apariției revistei (adică din 28—30 de zile, 20 vor fi afectate spectacolului).
4) Din încasările spectacolelor și vînzării revistei, să se acopere cheltuielile trupei și publicării revistei.

PAUL-CORNEL CHITIC

Micro-interviuri

— *Care dintre tineri nu vă înșeală așteptările și vă îndreptățesc speranțele?*

MIRON RADU PARASCHIVESCU:

Obișnuiesc să am încredere în lucrul tipărit și nu în cel biografic. În poezia de pînă acum îmi dă argumente pentru încredere Virgil Mazilescu;
în proză: Ștefan Stoian și Eugen Zehan, din Cluj;
în teatru: Paul Cornel Chitic;
cît despre critică... despre critică se poate vorbi infinit, pentru că, după cum am mai spus și alte dăți, cruzimea e apanajul tinereții, și nu mă îndoiesc că în această artă a cruzimii care e critica se găsesc multe talente, pe care dacă aș sta să le număr n-aș mai sfîrși. Totuși un spirit critic pe numele său este Donca Steriade, descoperită și publicată de „Amfiteatru"

OV. S. CROHMĂLNICEANU:

în proză: Dumitru Țepeneag, Iulian Neacșu, Petru Popescu, Aurel Dragoș Munteanu, Radu Petrescu;
în poezie: Vintilă Ivănceanu, Dan Laurențiu, Dumitru Mureșan, C. Abăluță, Mircea Ivănescu, Miron Chiropol, A. I. Zăinescu, Monica Pillat;
în teatru: Radu Dumitru, Iosif Naghiu;
în critică: Valeriu Cristea, Mircea Martin, Mihai Ungureanu, Ion Madoșa, C-tin Florin Pavlovici.

EUGEN BARBU:

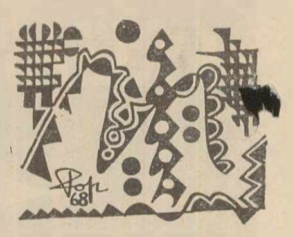
poezie: Ion Gheorghe... Ce să fac... eu am rămas la generația aceasta; în cea nouă, încă nu mi-am fixat... preferințele...
proză: G. Bălăiță, poftim, e mai tînăr și publicat în „Amfiteatru"... teatru: Iosif Naghiu;
critică: Marian Popa. Atît.

FĂNUȘ NEAGU:

Vorbesc doar despre proză și citez:
Alexandru Deal, Octavian Stoica, Mircea Popa, Corneliu Mierlău, Ion Jurăscu

ȘTEFAN BĂNULESCU:

Aș vorbi despre Cei mai tineri autori **publicați în noua serie a revistei „Luceafărul", pentru că ceilalți numiți** tineri scriitori **sînt cunoscuți publicului. Cîteva pagini cu proză și versuri semnate de** Cei mai tineri autori **ne-au făcut să reținem cîteva nume. Printre poeți: George Gavrileanu de la Gura Humorului. Printre prozatori: Svetlana Nedelcu din Iași, care a publicat în revista „Luceafărul" schițe fantastice de o factură cu totul aparte. Nu imita pe nimeni această prozatoare. Apoi ne-a trimis alte schițe de felul celor care apar obișnuit în reviste și care nu mai**

păreau ale sale. Sperăm că va reveni la propriul condei care ne convinsese că anunță un destin de scriitor.
Paginile revistei „Luceafărul", intitulate Cei mai tineri autori, **cuprind oameni de condei între 14 și 19 ani și am vrea să fim bine înțeleși atunci cînd le recunoaștem talentul publicîndu-i. Adică ne ferim de a repeta experiența falselor consacrări, cu „nume noi", lansate săptămînal. A deveni scriitor, cred că sîntem cu toții de acord, e o problemă serioasă, de durată.**

CEZAR BALTAG:

Poeți: Daniel Turcea, Florica Mitroi, Mihai Elin, Virgil Mazilescu, Doina Iordăchescu.
Eu, prozatori sub Țepeneag și Iulian Neacșu nu citesc.

NICOLAE VELEA:

Nu vreau să spun nimic despre ei; e deajuns să-i citez! Nu, nu e cazul să vorbesc despre ei, mai mult decît ceea ce fac ei. În sfîrșit, nume:
Poezie: George Alboiu, Nicolae Oancea.
Proză: Iulian Neacșu, Horia Pătrașcu, Mihai Pelin, Mircea Ciobanu.
Teatru: Radu Dumitru și Paul Cornel Chitic.
Critică: Mihai Ungheanu, C. Stănescu, Dan Laurențiu.

Serie efectiv nouă

Să începem cu „Luceafărul" — o publicație recuperată. Noua conducere a impus în mod firesc o nouă orientare revistei, și-a făcut un titlu de merit din a publica cu precădere și fără discriminări autorii tineri și din a impune o ținută sobră dezbaterii critice axate pe adevăratele probleme și adevăratele valori ale literaturii române de astăzi. De altfel, schimbarea însăși a titularilor de rubrici este semnificativă și e destul să remarcăm că titularul cronicii literare este criticul M. Ungheanu, a cărui exigență și postură fermă sînt bine cunoscute. Eliberată de constrîngeri ca și de atracții facile, critica cunoaște în paginile „Luceafărului" o deosebită efervescență. Alături de semnăturile deja prestigioase ale lui A. Marino, N. Manolescu, Matei Călinescu, E. Simion, C. Stănescu, se rețin nume ca Elena Guga (într-o foarte exactă și decisă „cronică a librăriei"), Dana Dumitriu, M. Iorgulescu, M. Vornicu, V. Ivanovici etc.
Printre contribuțiile eseistice ale scriitorilor, se pot semnala, în afara spiritualei „cronici fanteziste" a lui Marin Sorescu, „însemnările de atelier" ale lui Cezar Baltag și Sorin Titel. Constantin Toiu, Leonid Dimov sau Dan Laurențiu în ce privește publicarea literaturii propriu-zise, se cuvine apreciată inițiativa de a concepe ultima pagină ca pe un spațiu al poeziei și preludiu al unui viitor volum. Se mai țin minte ciclurile de poeme ale lui Emil Botta, Ana Blandiana, Ion Alexandru, Adrian Păunescu, Leonid Dimov sau Virgil Mazilescu.

Selecția prozei publicate ar putea fi mai riguroasă și ar trebui aplicată chiar și unor autori reputați. Se rețin cîteva proze ale lui Octavian Stoica, Florin Gabrea și o „viziune" semnată de Richard Regwald.
Remarcînd în fine și prezentarea grafică, îngrijită și sugestivă, — dovedind

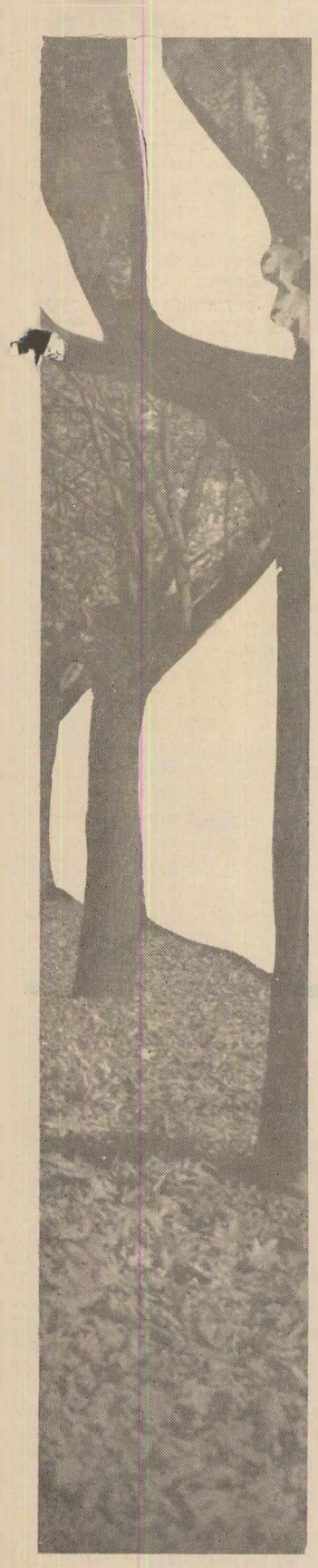
cronica literară

● FĂNUŞ NEAGU

Îngerul a strigat

Nimic nou în acest prim roman al lui Fănuş Neagu, în comparaţie cu viziunea şi ţinuta povestirilor anterioare.
Regăsim povestitorul inspirat, succesiunea irepresibilă de „întîmplări", proza artistă şi vizionară, umanitatea pitorească.
Este de-a dreptul surprinzător cum experienţa romanului nu-l modifică cîtuşi de puţin pe Fănuş Neagu, care profită de durata acestuia pentru a-şi consolida şi anexa definitiv cuceririle mai vechi. El dă creaţiei sale un tipar încă necunoscut, care se frînge, însă, cu mult înainte de a avea vreo funcţie modelatoare, în aşa fel încît proba se aplică nu atît acestei creaţii — a cărei reuşită e în afară de orice discuţie — cît romanului însuşi, obligat să-şi reformuleze condiţia. Fănuş Neagu pare hotărît să-şi urmeze neabătut înclinaţiile sale deja verificate şi tot ce avem de aşteptat din întîlnirea sa cu romanul va veni din această inflexibilitate.
Scriitorul rămîne mereu acelaşi şi imprevizibil mereu, indiferent la seducţia teoretică a unui punct de vedere. Acesta e însă descoperit cu atîta aplicaţie dezinvoltă şi exactitate, iar perspectiva deschisă este întotdeauna atît de atractivă, încît lectura devine un cîmp de alergare a obiectelor reprezentate înspre noi, un du-te — vino miraculos între curiozitatea noastră şi taina lor. În această atracţie, prezenţa autorului se şterge, dispărînd totodată şi intervalul interior care ar putea să trădeze o „tehnică" anumită.
Sîntem în plină iluzie (e vorba de iluzia realistă), Fănuş Neagu mai deţine încă acea capacitate atît de rară la prozatorii „tineri" (încît pare anacronică), de a „crea", de a inaugura o lume. (Este bine că cineva ne mai aminteşte din cînd în cînd ce înseamnă valoare epică).
Această „lume a lui Fănuş Neagu" ne interesează în primul rînd, pentru că de ea se leagă reputaţia autorului şi şansele lui de posteritate. E lumea satului dunărean surprinsă în plin efort de înaintare în istorie. Experienţă originară convertită într-o obsesie menită să ajungă pentru o viaţă. Viziune inspirată, păstrînd o indeterminare prudentă gata oricînd să se deschidă spre fabulos şi halucinaţie.
Tendinţa imediat aparentă în scrisul lui Fănuş Neagu este atracţia irezistibilă către valorile pitorescului, atracţie ce întîlneşte, fără îndoială, o vocaţie. Scriitorul notează cu instinct infailibil secvenţe din obiceiurile aduse în actualitate de memoria colectivă. El ştie să dea unei scene domestice o savoare aproape ireală : ...„în primăvară, cînd godacilor li se dăduse drumul în baltă, ei le atîrnaseră cercei de fier în urechi şi-i fixaseră vierului bătrîn, la gît, o brăţară de aramă, încheiată cu lacăt — desfăcură cocinele, presărară nisip cernut, punînd deasupra un strat de paie noi şi grămădiră în troacele scobite din trunchiuri de ulm roşcove sălbatice ţinute în saramură şi tăvălite prin tărîţe opărite şi stropite cu lapte proaspăt. Vetina aţiţă focul în vatră şi puse să fiarbă o căldare cu grîu pe care urmau să-i mănînce îndulcit cu zahăr şi cu scorţişoară, aşezaţi roată în jurul turmei. Fruntea grîului se dă vierului bătrîn, cu vorbele : Îndoapă-te cu tot bunu pămîntului, ca să nu-ţi pară rău de nimic în ceasu cutitului..."
Ne aflăm aici într-un spaţiu tradiţional şi într-un moment de idilă mitică, dar rămînem încă departe de posibilităţile majore ale autorului şi de adevărul lumii lui. Aplecarea naturală spre pitoresc, răspunzînd şi unei concesii de agrementare, constituie o dimensiune cu totul superficială în reprezentarea sa.
Iniţiativa profundă — în planul psihologiei de creator — este o radicalizare de sens contrar. Scriitorul are forţa de a se opune lui însuşi, adăugînd capacităţii sale magice de „a face literatură" din orice, un refuz al „literaturii". Pitorescul e absorbit şi depăşit într-o viziune tragică, lirismul e contrazis de o observaţie ascuţită, seacă, necruţătoare, de o dispoziţie aproape cinică uneori pentru detalii compromiţătoare care răpesc orice aureolă creaturilor sale.
Nuvelele mai vechi şi acest roman care le continuă pe o arie deja stabilită reprezintă o etapă importantă în procesul de demitizare a figurii ţăranului român, proces pe care literatura noastră de inspiraţie rurală îl parcurge de la Rebreanu la — să zicem — Zaharia Stancu pentru a reţine numai cazurile mai elocvente.
Fănuş Neagu îşi scoate oamenii din durata paşnică a mitului pentru a-i aşeza în infernul pasiunilor şi al frămîntărilor sociale.
Este semnificativ, în această succesiune teoretică, modul cum se raportează autorul şi eroii săi la tradiţie.
Primele pagini ale romanului au deja darul să ne surprindă : asistăm la plecarea unor familii de ţărani din satul de baştină în locuri depărtate unde le-a fost promis pămînt mai mult. Într-un mediu tradiţional, părăsirea vetrei strămoşeşti însemna un accident înspăimîntător, un eveniment de proporţii catastrofice, semn sigur al unor vremuri de urgie. În preajma bălţilor Dunării, teritoriu nesigur între apă şi cîmpie, lipsit de scuturi naturale şi de stabilitate, aşezat de valorile lumii noi, o strămutare la sute de kilometri are loc în cîteva zile şi fără mari regrete.
Tradiţia încetează să fie un termen stabil de raportare, cu atît mai puţin un balast, tot ce e contrazis de necesităţile practice e părăsit fără amintire. Moştenirea tradiţiei e anexată din mers în măsura în care e adaptabilă şi profitabilă. Obiceiuri vechi de tot felul se păstrează, şi autorul insistă cu predilecţie asupra lor, din nevoie profesională de inedit şi savoare, dar lipsite de gratuitate şi ceremonie, încărcate din plin cu rosturi acut cotidiene. (O nuntă are loc chiar în absenţa mirelui, la insistenţele rubedeniilor, care nu vor să scape un prilej de petrecere şi de îndestulare). Vechile credinţe şi-au pierdut puterea de fascinaţie, oamenii le respectă în grabă, tot aşa cum îndeplinesc prescripţiile riturilor, dacă le descoperă vreo coincidenţă eficace cu situaţia prezentă. Timpul n-are răbdare în acest mediu, surprins într-o fază avansată de adaptare.
Viaţa mereu periclitată de asediul istoriei, ameninţată permanent de calamităţi, produce ea însăşi — ca reacţie de apărare — o vitalitate frenetică, o expansiune nestăvilită de energie. Există o bucurie a trăirii vecină cu disperarea. Aşa pot trăi numai cei ce ştiu preţul vieţii, cei pentru care viaţa este o supravieţuire repetată. Din fiecare pagină exală mirosurile subtil diferenţiale ale anotimpurilor ; oamenii au sîngele iuţit de patimă, iubirea se consumă simplu şi repede pe lutul tare, fără conştiinţă şi fără cer. La foamea erotică se adaugă voluptăţi neprevăzute. (O soţie necredincioasă e bătută bine de bărbat şi apoi scăldată în apă înmiresmată).
Frumuseţea fizică este o valoare fundamentală în acest univers în care hoţii de cai peregrinează învăluiţi într-un nimb misterios, temuţi şi rîvniţi de femeile locului. (Apariţia „Îngerului" la aruncarea crucii stîrneşte un delir general. În altă parte, o ţigancă — Antigonă improvizată — fură trupul unui tîlhar frumos ca să-l îngrijească şi să-l boicească).
Lumea satului lui Fănuş Neagu e o lume ofensivă, chiar agresivă, neocolind violul sau raptul, furtul sau crima, departe în orice caz de acea „înţelepciune" tradiţională care însemna detaşare şi reculegere fondată pe conştiinţa zădărniciei acţiunilor omeneşti. O lume avidă şi lucrativă, trăind cu picioarele bine înfipte în pămînt, dar cu imaginaţia aprinsă de mirajul „bogăţiei". Nici un erou nu pierde vreun moment nădejdia unei „loviturî" care să-i schimbe radical viaţa. Această stare nu e de loc reverie, visare dulce, legănătoare, ci febră a acţiunii şi mistică a „norocului". Aşa se explică spiritul de iniţiativă, inventivitatea, disponibilitatea neîngrădită, peregrinarea continuă, vîrtejul haotică de bazar oriental. Viaţa se desfăşoară fără „tipic", ţăranul canonic arată o mentalitate picarescă. Este de observat cum se repercutează acest dat existenţial în însăşi construcţia romanului — o suită de naraţiuni fără centru, cu secvenţe oricînd susceptibile de mari cristalizări epice, cu întîlniri miraculoase şi dispariţii aşijderea. Într-un spaţiu în care mişcarea e imprevizibilă, coincidenţa primeşte un caracter de normalitate. Şi, totuşi, în această lume aparent fără credinţă, mişcîndu-se cu foşnet aspru la gurile Dunării, sclipeşte din cînd în cînd, ca o sabie de înger, noblеţea şi demnitatea tragică. Omul forţat să se supună împrejurărilor are, în momente de mare cumpănă, o revoltă, o împotrivire, o sfidare eroică. Abia în asemenea momente-limită el îşi regăseşte noblеţea şi-şi redescoperă vechimea nemărturisită, fie că e vorba de consecvenţa unei vendete, fie de aceea a unei iubiri, fie de dorinţa irepresibilă a „întoarcerii". În asemenea momente are loc şi intervenţia copleşitoare a autorului, care-şi trăieşte oamenii şi locurile în mit şi în legendă. Tensiunea şi emoţia acestor momente fac insesizabil şi chiar verosimil saltul în irealitate.
În viziunea lui Fănuş Neagu grandoarea se cîştigă prin suferinţă virilă, puritatea prin păţimire şi dreptul la „poezie" printr-o proză de neîntrecută duritate.
Romanul acesta ne apropie tulburător de misterul rezistenţei şi permanenţei unui popor pe cîmpia eternă a Dunării, lustruită de secetă, spulberată de vînt.

MIRCEA MARTIN

● ŞTEFANIA PLOPEANU

Culoare de ev mediu

Se-aude zvon de spade lîngă burg
se războiesc oşti feudale
domniţe slabe la ferestre plîng
sub arcuri ogivale.
Străine, de te-abaţi pe-aici cumva,
lîngă cetate nu descăleca :
căci trupurile s-au uscat de mult sub zale
Armurile se bat în spade, goale...

Analiză

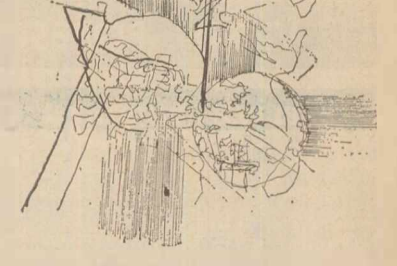
În iezerul galben
Una dintre semenele mele, nerușinată
Își înmuia umerii păcătoși —
I se desfăcea părul în bice umede
Lipite pe șolduri
Și nu i se vedea în ochi decît
malul cu șerpi și cu stuf.
Eu, pudica, mi-am privit mîinile
Pline de nori și de eter albastru
Și m-am urît adînc.
Și-am înghețat
Ascunsă dincolo de zi

Cîntec de femeie

— Fată de umbră, salcie mută,
vino de mă sărută
și din sărutul dintîi
ai să-i faci lumii un pui —

— Glas fără nume, aseară-am văzut
în desișul de ierburi și lut
o fiară lungă zorea
proiectată-n apus tenebros...
pe furiș, cu capul în jos
puiul în dinți și-l căra.

— Umbre somnambule, ieșite din pămînt
fluturau fără vînt
însetînd s-o înhațe
dar ea trecea înot
mereu și mereu
prin aerul meu —
Fecioara cu pruncul în brațe
sălășuia peste tot.

Lector

Căderea în păcat = intrarea în discurs *)

Un spaţiu obligatoriu de tăcere înconjoară orice lectură, aşa cum palpitaţia vie a nimfei se împlineşte numai în surdina gogoaşei de mătase. Şi în acest punct, deopotrivă al spaţiului şi al timpului, întrebarea enigmaticului U. apare motivată şi firească : ce este în fond această carte ? Se pare că o „conştiinţă structurantă" de un tip foarte primar există în fiecare, de unde nevoia absurdă de a încadra totul într-o categorie oarecare, de a conjura neliniştea — reală — pe care ne-o trezeşte orice noutate, reducînd-o la un déjà vu. Or, „eseul" lui Toma Pavel este tot ce poate fi mai recalcitrant la o asemenea operaţie. Dacă reuşim să sărim pragul iritării iniţiale, „Fragmentele despre cuvinte" ne procură nu puţine delicii, stîrnind infinite reverberaţii în acelaşi spaţiu de tăcere, de care vorbeam mai sus. În mod paradoxal, această carte tratînd un subiect atît de arid, posedă în cel mai înalt grad ceea ce s-ar putea numi „funcţia hedonistă a artei". Cred că „Fragmente despre cuvinte" ar fi foarte pe placul unui Umberto Eco, confirmîndu-i în gradul cel mai înalt valabilitatea conceptului de „opera apperta". „... plusieurs lexiques — spune undeva Roland Barthes — et portant plusieurs corps de signifies peuvent coéxister... déterminant en chacun des lectures plus ou moins profondes". Iată una dintre ele : Toma Pavel este preocupat de fundamentarea unei „ontologii" a limbajului. Cuvintele (cu majusculă) sînt sfere de cristal — ecou al tabloului cosmologic ptolemeic ? — guvernînd din înălţimea arhetipală a Posibilului pur, cu sunetul lor seducător şi limpede, domeniul vorbirii, al temporalului fluid şi amorf. Ele se realizează — imperfect desigur — în imanenţă, după cum aceasta tinde spre cristalizare în Posibil ; Toma Pavel stabileşte aici o dinamică subtilă între cele două planuri — aşa-numitele „figură analogică descendentă" şi respectiv „ascendentă". Asemănarea cu universul lui Platon apare evidentă ; lumea lui nu este oare o „imitaţie" (mimesis) imperfectă a universului pur al Ideilor ? De altfel, autorul simte pe alocuri şi tentaţia maieuticii : U este echilibratul, L — pasionalul, E — poetul ; „replicile" lor îi dau prilejul unui „Socrate", raisonneur suprem, să-şi expună, comentîndu-i opiniile.
Îl simţim pe Toma Pavel stăpînit uneori de o reală înverşunare împotriva cuvintelor, reproşîndu-le echivocul, impuritatea, inadecvarea la realitate. În etica sa sui generis discursul este un act de trufie, echivalat cu păcatul originar şi demn deci de pedeapsa divină. A numi lucrurile înseamnă a le abandona nepotrivirii (între obiect şi concept, între concept şi semn ; legenda kabbalistică istorisită aici reface adăugîndu-i profunde propensiuni metafizice, triunghiul lui Bally). Dar aşa cum fără căderea în păcat nici Abel, nici Cain, nici Psalmistul, nici Isus chiar, n-ar fi fost cu putinţă, tot astfel epopeea umană nu poate fi concepută în afara limbii. Păcatul = discursul l-au creat pe om. (Se vorbeşte undeva de „nucleul adamic" al cuvintelor).
„... lectures plus ou moins profondes" — da. Însă în tot cazul mai sărace. Căci „Fragmente despre cuvinte" înseamnă infinit mai mult : „O clipă destul de încărcată... pe care am încercat s-o detaliez într-un contrapunct oscilant, cu însuşi tremurul acelei clipe".

VICTOR IVANOVICI

*** Toma Pavel :** Fragmente despre cuvinte

Minim de formule oarbe — maxim de idei vizionare *)

Exegeză purtînd ceva din sensurile unei traduceri, Cosmologia Jocului Secund se adaugă eforturilor repetate de a ne apropia, pe cît posibil, poezia barbiană. Tehnica acestei lucrări este opusă celei a „traducerii" obişnuite, Basarab Nicolescu dorind să aducă cititorul la înţelegerea originalului — „limba poezească" a lui Ion Barbu. Încercarea reuşeşte în bună măsură, graţie exactităţii explicaţiei simultane a „cheilor poetice" şi a descifrării formaţiei renascentiste, care l-a mutat pe Barbu din contingentul aurit în singularitate. Astfel, într-un capitol intitulat „Termen ştiinţific şi sugestie poetică", Basarab Nicolescu iniţiază cititorul în a.b.c.-ul teoriei grupului, divulgînd secretele, altfel simple, prin care poetul reuşeşte să realizeze într-o poezie ceva mai mult decît o complicată cabalistică matematică. Basarab Nicolescu mizează pe interesul stîrnit de trădarea tainei, avînd în acelaşi timp ştiinţa gradaţiei, indispensabilă în asemenea acţiuni, dar lipsindu-i puterea de a se opri la momentul potrivit, de a evita ostentaţia. Cu siguranţă şi fără formulări gratuite, autorul reduce, cu fiecare pagină, distanţa dintre pretinsa poezie încifrată şi cititor, obţinînd din partea acestuia adeziunea la convingerea sa, că ignoranţa este creatoarea „mitului" despre ermetismul poeziei lui Barbu. Aşa se face, că în finalul cărţii autorul afirmă optimist „accesibilitatea poeziei lui Ion Barbu, ea însăşi, devine". Propunînd competiţiei universale destinul Jocului secund, Basarab Nicolescu invocă umanismul barbian, complex, apropiat spiritualităţii Greciei antice, veşnicul model al armoniei şi echilibrului, comentariul fiind făcut prin paralelisme, din nefericire, nu îndeajuns de nuanţate. Neputînd ocoli fascinantul triunghi Blaga — Barbu — Arghezi, autorul aduce cîteva opinii noi, încercînd delimitarea poeziei barbiene, pentru care optează cu discreţie, ajutîndu-se şi de publicistica lui Barbu, de unde citează cu predilecţie pamfletul „Poezia leneşă".
În multe pagini apare distrusă unitatea simbol ştiinţific-sugestie poetică, interpretarea suportînd riscurile platformei uneori strict ştiinţifice. Aşadar, exegeza lui Basarab Nicolescu se dovedeşte a fi nu singura posibilă, ci complementară, demonstrînd o dată în plus că poezia lui Ion Barbu nu este destinată în exclusivitate comprehensiunii matematicienilor.

DORIN TUDORAN

*** Basarab Nicolescu :** Cosmologia Jocului Secund.